

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

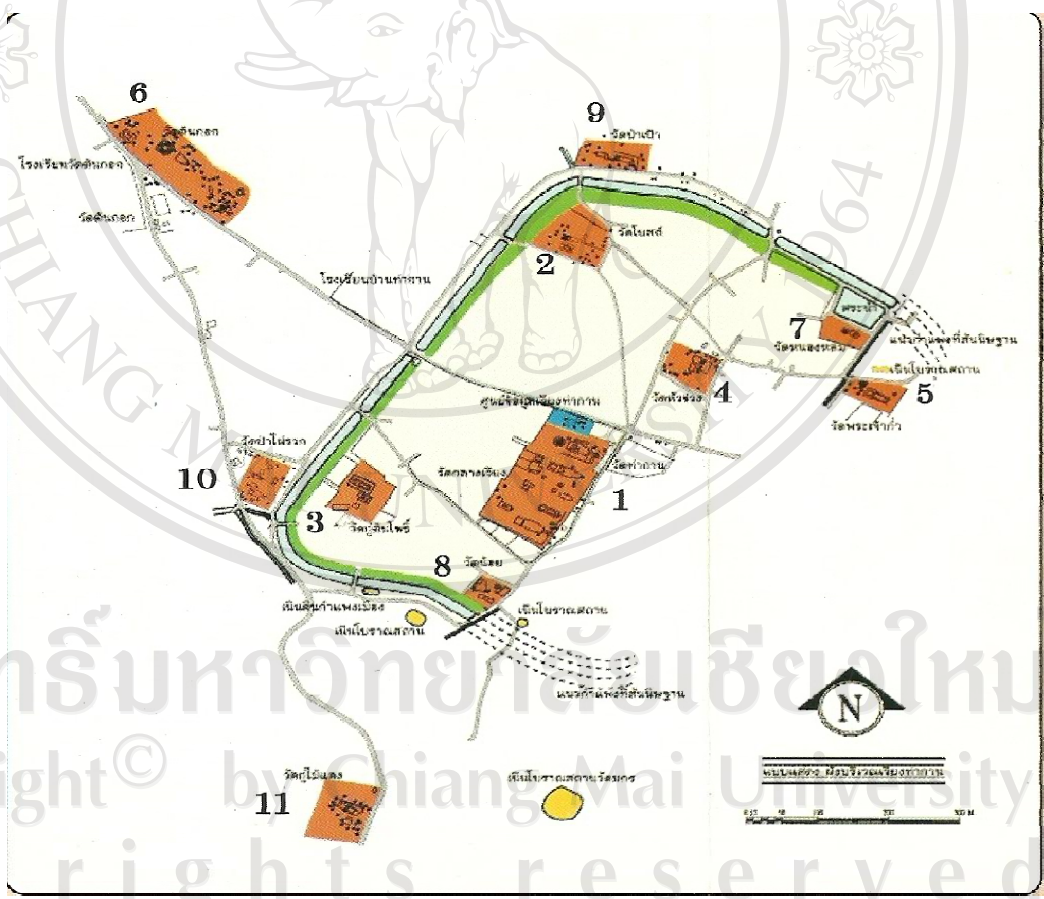
การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลที่ผ่านมาได้จัดทำโดยผ่านทางหลายโครงการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการปี 2546 คือโครงการ “มุมมองใหม่เมืองไทย” หรือ “Unseen in Thailand” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546) ซึ่งเป็นนโยบายที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนหันมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเก่าที่ยังไม่เป็นที่นิยม เพื่อเปิดโลกทัศน์และมุมมองใหม่สำหรับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดและเติบโตเร็วที่สุดในโลก (พลอยศรี โปราณานนท์, 2544) รัฐบาลจึงได้เข้ามามีบทบาทในกิจการการท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายด้าน อาทิเช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจกตั้งการให้ข้อมูลข่าวสาร การออกข้อกำหนดตลอดจนกฎระเบียบต่างๆ ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของภาคเอกชนและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบการด้านการท่องเที่ยว

สืบเนื่องจากในปี 2550(วสิน ทับวงษ์, 2552) พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ได้เสด็จทอดพระเนตรเมืองโบราณเวียงท่ากาน ซึ่งมีอายุกว่า 1,000 ปี และชาวบ้านได้กราบทูลขอให้ทรงสร้างพิพิธภัณฑณ์เนื่องจากได้รวบรวมศิลปวัตถุไว้มากมาย แต่ยังขาดพิพิธภัณฑณ์ที่เหมาะสม พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ จึงทรงมีพระดำริจัดสร้างพิพิธภัณฑณ์เวียงท่ากาน ณ โบราณสถานเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุกว่า 1,000 ปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนโบราณล้านนา และสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชนได้เห็นความสำคัญของโบราณสถานและโบราณวัตถุในท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้โบราณสถานเวียงท่ากานเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบยั่งยืน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเชิงอนุรักษ์และเพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโบราณล้านนาและสร้างจิตสำนึกให้ผู้อยู่ชุมชนท้องถิ่นด้วยความรู้สึกรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมของประเทศและไม้ออยากให้สูญหายไปจากประเทศไทย โดยพิพิธภัณฑณ์นี้จะมีลักษณะเป็นเวียงที่มีน้ำ

ล้อมรอบ และคงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมล้านนา การออกแบบอาคารคำนึงถึงการประหยัดพลังงาน และการดูแลรักษาในระยะยาวส่วนการก่อสร้างใช้ช่าง และวัสดุท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการจ้างงานและพัฒนาฝีมือช่างในท้องถิ่น ภายในแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อาคารประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยร้านจำหน่ายของที่ระลึก ห้องรับรอง โถงต้อนรับ อาคารพิพิธภัณฑ์ รวมถึงลานวัฒนธรรม และนิทรรศการกลางแจ้ง ตลอดจนพื้นที่จอดรถ และร้านค้าของชุมชนเมืองโบราณสถานเวียงท่ากานมีลักษณะเป็นเมืองรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว 700 เมตร กว้าง 500 เมตร ปรากฏแนวคูเมือง 1 ชั้น กว้างประมาณ 7-8 เมตร และมีกำแพงดิน หรือคันดินล้อมรอบ 2 ชั้น โบราณสถานที่ยังพบส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมแบบล้านนา อายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-22 และต่อมาเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2552 ที่ผ่านมา พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ เสด็จยังเวียงท่ากาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทรงเป็นองค์ประธานการแถลงข่าวการจัดสร้าง "พิพิธภัณฑ์เวียงท่ากาน" และ "งานโคมประทีปส่องหล้า มรดกล้ำค่า เวียงท่ากาน" โดยพระองค์ทรงมีพระดำริจัดสร้างพิพิธภัณฑ์เวียงท่ากาน เพื่อใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบจากบริเวณเวียงท่ากานแห่งนี้ และเพื่อเป็นการหารายได้สมทบทุนการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ และเป็นการแนะนำเวียงท่ากานให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวผู้สนใจในศิลปวัฒนธรรม จึงทรงมีพระดำริจัดงาน "โคมประทีปส่องหล้า มรดกล้ำค่า เวียงท่ากาน" ขึ้นระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม ถึง 1 พฤศจิกายน 2552 จากงานดังกล่าวทำให้โบราณสถานเวียงท่ากานเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก สาเหตุสำคัญของความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การบุกรุกเขตโบราณสถานเพื่ออยู่อาศัย ประกอบกิจการค้าทั้งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และโดยเจตนา การสร้างถนนตัดผ่าน การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนที่บดบังทัศนียภาพและความสวยงามของโบราณสถาน ตลอดจนการเสื่อมโทรมตามอายุไข ประกอบกับในขณะนี้ เป็นระยะเริ่มแรกของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ทำให้ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมอีกหลายด้าน เช่น การพัฒนาในด้านกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร การพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่นั่งหรือศาลาพักผ่อน ห้องน้ำสาธารณะ จุดบริการน้ำดื่ม สิ่งต่างๆเหล่านี้ถือเป็นจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวชมมากที่สุดและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

สรุปได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เวียงท่ากานควรที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงในหลายเรื่อง ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและป้องกันปัญหาที่อาจจะติดตามมาในอนาคตและเพื่อเป็นการกระตุ้นหรือช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของเวียงท่ากาน นอกจากนี้จาก

ประวัติความเป็นมาของเวียงท่ากานที่มีอายุยาวนานและมีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี ทำให้เวียงท่ากานควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อประโยชน์แก่คนรุ่นหลังต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินการในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดต้นทุนต่างๆมากมาย ได้แก่ ต้นทุนในการอนุรักษ์ให้โบราณสถานอยู่ในสภาพที่ดีตลอดไป เช่น ต้นทุนในการดูแลรักษา บูรณปฏิสังขรณ์ ต้นทุนในการพัฒนาก่อสร้างหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันงบประมาณในการบูรณะปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงงบประมาณจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมศิลปากร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น โดยทางแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้เข้าเยี่ยมชม ซึ่งถือเป็นที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

รูปที่ 1.1 แสดงแผนผังโบราณสถานภายในเวียงท่ากาน

จุดท่องเที่ยวรอบโบราณสถานเวียงท่ากาน จะมีอยู่ประมาณ 11 จุด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยมแบบหริภุญไชย และเจดีย์ทรงกลมสมัยล้านนา ได้แก่

1.) วัดกลางเมือง	7.) วัดหนองหล่ม
2.) วัดอุโบสถ์	8.) วัดน้อย
3.) วัดต้นโพธิ์	9.) วัดป่าเป้า
4.) วัดหัวข่วง	10.) วัดป่าไผ่รวก
5.) วัดพระเจ้าก่า	11.) วัดคูไม้แดง
6.) วัดต้นกอก	

ในทางเศรษฐศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆถือเป็นสินค้าและบริการสาธารณะ (Public Goods) ที่ไม่มีราคาหรือไม่มีการซื้อขายกันในตลาด นั่นคือเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถใช้ร่วมกันและไม่สามารถกีดกันการบริโภคของคนอื่นได้ ทำให้สินค้าและบริการดังกล่าวไม่ปรากฏราคาหรือตลาดที่ชัดเจน ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่โดยขาดการตระหนักถึงคุณค่าและความมีจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาถึงมูลค่าของแหล่งโบราณสถานจึงถือเป็นการตีราคาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อคุ้มครองและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งที่จะหาอุปสงค์ของแหล่งท่องเที่ยวและความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่มีต่อเวียงท่ากาน ตลอดจนการวัดมูลค่าของเวียงท่ากานว่าเป็นอย่างไร โดยสิ่งที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายและการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต นอกจากนี้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่วัดออกมาได้ สามารถนำไปกำหนดเป็นค่าธรรมเนียมในการเข้าชมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

1.2 วัดอุปสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาเศรษฐกิจของเวียงท่ากาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจะจ่าย (WTP) ของนักท่องเที่ยวในเวียงท่ากาน และนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมาเที่ยวเวียงท่ากาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อประเมินมูลค่าเชิงนันทนาการอันประกอบด้วย มูลค่าจากการใช้ประโยชน์โดยตรงในปัจจุบัน มูลค่าจากการใช้ประโยชน์ในอนาคต และมูลค่าของการคงอยู่ต่อไปของเวียงท่ากาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเวียงท่ากานในอดีตจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาถึงมูลค่าเชิงวัฒนธรรมของเวียงท่ากานได้ในงานวิจัยต่อไป

1.3.2 ปัจจัยที่มีผลความเต็มใจจะจ่าย (WTP) ของนักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมการเข้าชมและเป็นแนวทางจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อไป

1.3.3 ความเต็มใจจะจ่าย (WTP) ที่ได้จากนักท่องเที่ยวในเวียงท่ากานสามารถนำไปใช้กำหนดเป็นค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมเวียงท่ากาน มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ต่างๆ ที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงเพื่อกำหนดนโยบายต่างๆ ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ นอกจากนี้มูลค่าดังกล่าวยังสามารถนำไปประยุกต์กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน